

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Навчально-науковий інститут права, економіки та соціології

Кафедра кримінального процесу

**СКЛАДАННЯ
ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ У
КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ**

Методичні рекомендації до практичних занять

галузь знань	6.0601 Право
напрямок підготовки	7.060.101 Правознавство
освітньо-кваліфікаційний рівень	спеціаліст
форма навчання	денна

Харків
2008

*Рекомендовано до друку та використання у навчальному процесі
Методичною радою
Харківського національного університету внутрішніх справ
5 лютого 2008 р.,
протокол № 1*

Рецензенти:

- Р. Л. Степанюк** – канд. юрид. наук, заступник начальника кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії;
В. П. Півненко – канд. юрид. наук, професор кафедри правосуддя Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Складання процесуальних документів у кримінальних справах:

Методичні рекомендації до практичних занять / Розробники: І. В. Лешукова, Т. Г. Борозняк, О. М. Телегеєнко. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 24 с.

Тематичний план з дисципліни
**“Складання процесуальних документів
у кримінальних справах”**
денне відділення

№ з/п	Тема	лекції	пр. зан.	сам. роб.
1.	Загальна характеристика процесуальних документів у кримінальних справах	4		2
2.	Порушення кримінальної справи та прийняття її до свого провадження		2	4
3.	Процесуальний порядок визнання особи потерпілою, цивільним позивачем. Підготовка, допит і складання протоколу допиту потерпілого		2	4
4.	Рішення слідчого про затримання підозрюваного. Процесуальне оформлення затримання підозрюваного. Обрання запобіжного заходу щодо підозрюваного у вигляді взяття під варту		4	4
5.	Організація і проведення обшуку у приміщенні		2	4
6.	Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення для впізнання		2	4
7.	Притягнення особи як обвинуваченого. Допит обвинуваченого		4	4
8.	Систематизація матеріалів кримінальної справи. Закінчення розслідування кримінальної справи. Складання обвинувального висновку		4	4
	Всього:	4	20	30

Тема 2. Порушення кримінальної справи та прийняття її до свого провадження

(2 год.)

План

1. Приводи та підстави для порушення кримінальної справи.
2. Обставини, що виключають провадження у кримінальній справі.
3. Процесуальний порядок відмови в порушенні кримінальної справи.
4. Виконання завдань згідно з увідною.

Мета заняття

Порушення кримінальної справи є початковим етапом кримінально-процесуальної діяльності. Це самостійна стадія кримінального процесу, яку не може обминати жодна кримінальна справа. Тому студенти повинні знати приводи та підстави для порушення кримінальної справи, навчитися складати постанови про порушення кримінальної справи та постанови про її відмову; супроводжувальний лист про передачу заяви або повідомлення про злочин за належністю.

Література

1. Белозеров Ю. Н. Возбуждение уголовного дела. – М., 1976. – 41 с.
2. Бирюков В. В. Теория и практика планирования расследования преступлений. – Луганск: РИО ЛАВД, 2002. – 90 с.
3. Васильева Г. И. Досудебное следствие. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 2001. – 284 с.
4. Васютин А. П. Уголовно-процессуальные акты дознания и предварительного следствия (образцы). – М.: Юрид. лит., 1964. – 209 с.
5. Жогин Н. В. Возбуждение уголовного дела. – М.: Юр. лит., 1961. – 206 с.
6. Зеленецкий В. С. Возбуждение уголовного дела при конкуренции уголовно-правовых норм // Вісник Луганського інституту внутр. справ МВС України. – 2001. – № 3. – С. 73-93.
7. Зеленецкий В. С. Возбуждение уголовного дела. – Х.: КримАрт, 1998. – 340 с.
8. Зеленецкий В. Порушення кримінальної справи при вчиненні сукупності злочинів // Вісник Академії правових наук. – 2001. – № 3. – С. 171-181.
9. Капустина М. В. Классификация версий в работе следователя // Право і безпека. – 2002. – № 2. – С. 52-56.
10. Карев Д. С. Возбуждение и расследование уголовных дел. – М.: Высш. шк., 1967. – 142 с.
11. Колесников И. И. Организация расследования преступлений, совершаемых преступными группами. – М.: Акад. МВД СССР, 1992. – 40 с.
12. Колодяжный В. А. Возбуждение уголовного дела: проблемы теории и практики. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 1999. – 149 с.

13. Коновалова В. Е. Версия: концепция и функции в судопроизводстве. – Х.: Консум, 2000. – 176 с.

14. Ларин А. М. От следственной версии к истине. – М.: Юрид. лит., 1976. – 200 с.

15. Михайленко А. Р. Возбуждение уголовного дела в советском уголовном процессе. – Саратов: Изд-во Саратов.ун-та, 1975. – 151 с.

16. Николук В. В. Истребование предметов и документов в стадии возбуждения уголовного дела. – Омск: ВШМ МВД СССР, 1990. – 76 с.

17. Савонюк Р. Ю. Порухення кримінальної справи слідчим: проблеми доказування // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2002. – № 17. – С. 34-41.

18. Сердюков П. П. Доказательства в стадии возбуждения уголовного дела. – Иркутск: Иркут. гос. ун-т, 1981. – 86 с.

19. Синеекий О. Планування розслідування тяжких злочинів: криміналістичний погляд // Юридичний вісник України. – 1999. – № 50. – С. 23-29.

20. Соловьев А. Б. Следственные действия на первоначальном этапе расследования преступлений. – М., 1995. – 40 с.

21. Тетерин Б. С., Трошкин Е. З. Возбуждение и расследование уголовных дел. – М.: Новый Юрист, 1997. – 224 с.

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 1 – 3.
2. Збирання матеріалів дослідчої перевірки.
3. Вивчити ввідну № 1 із урахуванням даних, які є в наявності, визначити приводи та підстави для порушення кримінальної справи та скласти відповідну постанову.

Увідна № 1

До слідчого відділу Комінтернівського РВ ГУМВС України у Харківській області надійшли матеріали перевірки за заявою громадянина А. О. Тарасенко. З матеріалів встановлено, що 20 січня цього року о 17 год. біля магазину “МЕТРО”, розташованого за адресою: м. Харків, пр. Гагаріна 187/1, до громадянина Тарасенка підійшов незнайомий чоловік, штовхнув його у груди і відібрав мобільний телефон моделі “NOKIA”–6233 вартістю 1600 грн., завдавши значної матеріальної шкоди, після чого втік.

Практична робота

1. Розгляд питань згідно плану заняття.
2. Обговорення протоколу усної заяви, пояснення заявника та очевидців; постанови про порушення кримінальної справи та прийняття її до свого провадження.

Тема 3. Процесуальний порядок визнання особи потерпілою, цивільним позивачем. Підготовка, допит і складання протоколу допиту потерпілого

(2 год.)

План

1. Процесуальний порядок виклику й допиту потерпілого, особливості складання протоколу допиту потерпілого.
2. Процесуальний порядок забезпечення слідчим відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином.
3. Процесуальні документи слідчого, що складаються в процесі забезпечення відшкодування шкоди, їх форма та зміст.
4. Дії слідчого щодо забезпечення відшкодування збитків, витрачених на стаціонарне лікування потерпілого.
5. Виконання завдань згідно ввідної.

Мета заняття

У ході заняття треба визначити обставини, які підлягають з'ясуванню при допиті у справі потерпілого і складання плану такого допиту. Вивчити процесуальний порядок виклику й допиту потерпілого, одержання показань слідчим і процесуальне оформлення результатів допиту. З'ясування слідчим характеру й розміру матеріальної шкоди, заподіяної злочином. Складання постанови про визнання особи цивільним позивачем. Треба звернути увагу на особливості доказування слідчим розміру матеріальної шкоди у кримінальних справах про корисливі злочини, за якими її розмір є кваліфікуючою обставиною. Визначення слідчим за обставинами кримінальної справи підстав і заходів забезпечення відшкодування матеріальних збитків.

Література

1. Волобуєв А. Ф. Тактика допиту. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1997. – 28 с.
2. Гошовський М. І. Потерпілий у кримінальному процесі України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 192 с.
3. Метелица Ю. Л. Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших. – М.: Юрид. лит., 1990. – 208 с.
4. Порубов Н. И. Тактика допроса на предварительном следствии. – М.: БЕК, 1998. – 208 с.
5. Соловьев А. Б. Использование доказательств при допросе на предварительном следствии. – М.: Юрлитинформ, 2001. – 132 с.
6. Соловьев А. Б. Процессуальные, психологические и тактические основы допроса на предварительном следствии. – М.: Изд. "Юрлитинформ", 2002. – 192 с.

7. Усманов У. А. Тактика допроса на предварительном следствии. – М.: Изд-во ПРИОР, 2001. – 174 с.
8. Хань Г. А. Принципи і види планування розслідування злочинів // Пробл. правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. статей. – 2001. – № 1. – С. 192-195.
9. Центров Е. Наводящий вопрос и оглашение показаний на допросе // Российская юстиция. – 2003. – № 4. – С. 28-30.
10. Шаповалова Л. І. Потерпілий у досудовому провадженні. – Донецьк: ДІВС, 2003. – 160 с.
11. Александров С. А. Правовые гарантии возмещения ущерба в уголовном процессе (досудебные стадии). – Горький: Горьк. ВШ МВД СССР, 1976. – 124 с.
12. Альперт С. А. Защита в советском уголовном процессе прав и законных интересов лиц, понесших имущественный ущерб от преступления. – Х.: Харьк. юрид. ин-т, 1984. – 36 с.
13. Васильева Г. И. Досудебное следствие. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 2001. – 284 с.
14. Газетдинов Н. И. Деятельность следователя по возмещению материального ущерба. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1990. – 96 с.
15. Губська О. Відшкодування шкоди потерпілому від злочину під час закриття кримінальної справи за nereабілітуючими обставинами // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 2. – С. 93–94.
16. Нор В.Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве. – К.: Вища шк., 1989. – 275 с.
17. Розенталь М. Я. Справочник следователя. – М., 1994. – 112 с.
18. Руководство для следователей. – М.: Лига Разума, 1997. – 732 с.
19. Руководство по расследованию преступлений. – М.: Норма, 2002. – 754 с.
20. Руководство по расследованию преступлений. – Х.: Консум, 2001. – 608 с.

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання.
2. З урахуванням увідної № 2 скласти проект постанови визнання особи потерпілою, протокол її допиту, позовну заяву від імені потерпілого Тарасенка А. О. і постанову про визнання його цивільним позивачем.

Увідна № 2

1. Допитаний, як потерпілий, Тарасенко Антон Олексійович (анкетні дані скласти на свій розсуд) пояснив, що 20 січня цього року, о 17 год. 00 хв., коли він стояв біля входних дверей магазину “МЕТРО”, розташованого за адресою: м. Харків, пр. Гагаріна 187/1, і розмовляв по мобільному телефону з дружиною, незнайомий чоловік, що проходив повз нього, зненацька штовхнув його у груди, вир-

вав з правої руки телефон і втік. Це бачили громадяни, що стояли поруч, як потім з'ясувалося Сидоренко І. І. й Грибов П. П. Вони ж намагалися наздогнати злочинця. Телефон моделі "NOKIA" Тарасенко придбав нещодавно за 1600 грн. Чоловіка, що його пограбував, може впізнати за статуєю, кольором волосся, очей, шрамом на обличчі зліва. Він був одягнений у шкіряну куртку чорного кольору.

2. Громадянин Тарасенко А. О. звернувся до слідчого з заявою про визнання його цивільним позивачем у кримінальній справі про пограбування, загальна сума якої 3200 грн., у тому числі:

- 1600 грн. – вартість мобільного телефону;
- 1600 грн. – моральна шкода завдана йому злочинними діями.

Практична робота

1. Розгляд питань згідно з планом заняття.

2. Обговорення постанови про визнання особи потерпілою, протоколу її допиту, позовної заяви та постанови про визнання Тарасенка А. О. цивільним позивачем.

Тема 4. Рішення слідчого про затримання підозрюваного.

Процесуальне оформлення затримання підозрюваного.

Обрання запобіжного заходу щодо підозрюваного у вигляді взяття під варту

(4 год.)

План

1. Поняття та процесуальне становище підозрюваного в кримінальному судочинстві України.

2. Підстави і мотиви затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину.

3. Організація та процесуальний порядок оформлення слідчим затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину.

4. Затримання як тимчасовий запобіжний захід, його строки.

5. Підстави і порядок звільнення затриманого.

6. Сутність тримання під вартою, його значення і місце в системі запобіжних заходів.

7. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Форма та зміст процесуальних документів, які складаються у кримінальній справі при вирішенні питання про взяття під варту.

8. Строки тримання під вартою та порядок їх подовження на досудовому слідстві.

9. Прокурорський нагляд, судовий та відомчий контроль за дотриманням закону при застосуванні цього запобіжного заходу на досудовому слідстві.

10. Виконання практичних завдань згідно з увідною.

Мета занять

У першу чергу необхідно розкрити поняття “підозрюваний”, підстави та мотиви затримання особи за підозрою у вчиненні злочину. Слід відокремити затримання підозрюваного від короточасного затримання особи. Питання про процесуальне оформлення рішення органу дізнання або слідчого про затримання підозрюваного повинно розкривати форму і зміст документів: протоколу про затримання підозрюваного у вчиненні злочину, протоколу особистого огляду затриманого, а також повідомлення прокурору про затримання підозрюваного у вчиненні злочину. Студенти повинні засвоїти визначені строки затримання підозрюваного. Діяльність слідчого у разі, якщо не підтвердилась підозра щодо особи, та якщо немає необхідності у застосуванні запобіжного заходу – тримання під вартою. Також доцільно звернути увагу на прокурорський нагляд за затриманням підозрюваного у вчиненні злочину. З’ясувати наявність у студентів відповідних знань про запобіжні заходи у кримінальному судочинстві України та процесуальний порядок їх застосування суб’єктами, які здійснюють провадження у кримінальній справі. У ході заняття необхідно визначити підстави обрання запобіжного заходу щодо підозрюваного у вигляді взяття під варту; розглянути форму та зміст подання до суду про обрання щодо підозрюваного запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та постанову судді; визначити строки тримання під вартою та порядок їх подовження на досудовому слідстві.

Література

1. Вольський В. Задержание и доставление лица, причастного к совершению преступления // Законность. – 1998. – № 10. – С. 35-38.

2. Григорьев В. Н. Задержание подозреваемого органами внутренних дел. – Ташкент: Ташкент. высш. шк. МВД СССР, 1989. – 120 с.

3. Гуляев А. П. Задержание лиц, подозреваемых в совершении преступления. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1988. – 44 с.

4. Гуткин И. М. Актуальные вопросы уголовно-процессуального задержания. – М.: Акад. МВД СССР, 1980. – 90 с.

5. Кримінально-процесуальний кодекс України.

6. Про заходи щодо дотримання законності при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обранні щодо них запобіжного заходу.

ду у вигляді взяття під варту та додержанні встановлених законом строків затримання і тримання під вартою під час попереднього слідства // Закон і бізнес. – 2001. – № 41. – С. 6-8.

7. Трофімов С. Визначення поняття "підозрюваний" та його статусу у кримінальному процесі України: окремі аспекти // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 4. – С. 95-99.

8. Україна. Міністерство внутрішніх справ. Державний департамент з питань виконання покарань. Про внесення змін до спільного наказу МВС України і Держ. департаменту з питань виконання покарань від 23 квітня 2001 р. №300/73 «Про заходи щодо дотримання законності при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обранні щодо них запобіжного заходу». – Ст. 391.

9. Чворткін М. І. Процесуальні гарантії забезпечення підозрюваному та обвинувачуваному права на захист на стадії досудового слідства. – К., 1997. – 26 с.

10. Чувилов А. А. Заключение под стражу в качестве меры пресечения. – М.: МВШМ МВД СССР, 1989. – 48 с.

11. Чувилов А. А. Привлечение следователем и органом дознания лица в качестве подозреваемого по уголовному делу. – М.: МВШМ МВД СССР, 1982. – 78 с.

12. Власенко С. УПК: содержание под стражей // Юридическая практика. – 2003. – №28. – С. 21.

13. Гуляев А. Заключение под стражу на предварительном следствии // Законность. – 2003. – № 4. – С. 16-18.

14. Дубинский А. Я. Меры пресечения в советском уголовном процессе. – К.: НИИРИО КВШ МВД СССР им. Дзержинского, 1980. – 52 с.

15. Клочков В. Проблеми обчислення строку тримання під вартою // Юридичний вісник України. – 1998. – № 16.

16. Михайлов В. А. Процессуальный порядок применения мер пресечения в уголовном судопроизводстве. – М.: Акад. МВД России, 1995. – 193 с.

17. Пашин С. А. Обжалование арестов. – М.: Изд. дом "Муравей", 1997. – 80 с.

18. Пилипчук П. П. Обрання судом запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в стадії досудового розслідування кримінальної справи // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 6. – С. 44-49.

19. Руднев В. И. Заключение под стражу и проблемы уменьшения количества лиц, находящихся в следственных изоляторах (результаты социологического исследования). – М.: Penal Reform International, 2002. – 32 с.

20. Рябоучма В. Щодо змісту поняття "взяття під варту" та "арешт" у чинному кримінально-процесуальному законодавстві // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С. 90-92.

21. Санін В. Спірні питання застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту // Юридичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 121-123.

22. Содержание под стражей. – М.: СПАРК, 1996. – 284 с.
23. Шимановский В. Сроки содержания под стражей на предварительном следствии: порядок начисления и продления // Законность. – 1995. – № 3. – С. 16-18.
24. Щерба С. П. Деятельное раскаяние в совершенном преступлении. – М.: Спарк, 1997. – 110 с.
25. Щерба С. П., Цоколова О. И. Заключение и содержание под стражей на предварительном следствии. – М.: ВНИИ МВД РФ, 1996. – 70 с.

Заняття № 1

(2 год.)

Процесуальне оформлення затримання підозрюваного

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 1–5.
2. Ознайомитись зі змістом ввідної № 3 і з урахуванням даних, які є в наявності, визначити підстави та порядок затримання Яценка М. М. за підозрою у вчиненні злочину.
3. Скласти протокол затримання підозрюваного Яценка М. М. згідно з вимогами ст. (106) 115 КПК України.

Увідна № 3

У результаті оперативно-слідчих заходів, 22 січня цього року о 10 год. 30 хв. за місцем проживання був затриманий громадянин Яценко Михайло Миколайович, 12 квітня 1975 року народження, уродженець міста Харкова, освіта середня, не працює, неодружений, мешкає за адресою: м. Харків, вул. Квітки Основ'яненко, буд. 5, кв. 3, раніш судимий Комінтернівським судом на 3 роки позбавлення волі за ст. 185 ч. 3 Кримінального кодексу України. Звільнився 19 грудня 2006 р.

Практична робота

1. Розгляд питань 1-5 згідно з планом заняття.
2. Обговорення підстав і порядку затримання Яценка М. М. за підозрою у вчиненні злочину.
3. Слухання протоколу затримання підозрюваного Яценка М. М.

Заняття № 2

(2 год.)

Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 6–9.

2. Визначити підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, скласти про це подання за згодою прокурора до суду та постанову про обрання запобіжного заходу – взяття під варту Яценка М. М.

Практична робота

1. Розгляд питань 6–9 згідно з планом заняття.
2. Обговорення відповідних процесуальних документів.

Тема 5. Організація і проведення обшуку у приміщенні (2 год.)

План

1. Поняття та види обшуку.
2. Процесуальний порядок проведення обшуку.
3. Форма та зміст подання, постанови про проведення обшуку.
4. Виконання завдань згідно з ввідною.

Мета заняття

Забезпечення слідчим всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин вчиненого злочину. Етика спілкування слідчого з особами, які беруть участь у провадженні слідчих дій. Вивчити особливості організації проведення окремої слідчої дії (визначення кола питань, які потрібно з'ясувати, учасників слідчої дії, врахування їх психологічної характеристики). Визначити форму та зміст подання і постанови про проведення обшуку; процесуальний порядок виконання цієї слідчої дії, складання протоколу про обшук.

Література

1. Белозеров Ю. Н. Производство следственных действий. – М.: МССШМ МВД СССР, 1990. – 64 с.
2. Васильева Г. И. Досудебное следствие. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 2001. – 284 с.
3. Денисюк С. Ф. Обыск в системе следственных действий: тактико-криминалистический анализ. – Х.: Консум, 1999. – 160 с.
4. Денисюк С. Ф. Система тактичних прийомів обшуку. – Х., 1999. – 20 с.
5. Жбанков В. А. Организация и тактика групповых обысков при расследовании деятельности преступных структур. – М., 1995. – 28 с.
6. Исаева Л. Обыск: роль специалиста // Законность. – 2001. – № 6. – С. 17-21.
7. Леви А. А. Обыск. – М.: Юрид. лит., 1983. – 95 с.
8. Расследование преступлений. – М.: Спарк, 1997. – 378 с.
9. Розенталь М. Я. Справочник следователя. – М., 1994. – 112 с.
10. Руководство для следователей. – М.: Лига Разума, 1997. – 732 с.

11. Руководство по расследованию преступлений. – М.: Норма, 2002. – 754 с.
12. Руководство по расследованию преступлений. – Х.: Консум, 2001. – 608 с.
13. Рыжаков А. П. Следственные действия и иные способы собирания доказательств. – М.: Филинь, 1997. – 336 с.
14. Следственные действия: Криминалистические рекомендации. Типовые образцы документов. – М.: Юристъ, 2001. – 501 с.
15. Соловьев А. Б. Следственные действия на первоначальном этапе расследования преступлений. – М.: Б.и., 1995. – 40 с.
16. Справочник следователя. – М.: Рос. право, 1992. – 320 с.
17. Строков І. В. Окремі проблеми проведення обшуку // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2001. – № 14. – С. 15-22. Черечукіна Л. В. Процесуальний порядок заяви клопотань і подання скарг про провадження слідчих дій, їх вирішення та оскарження процесуальних рішень. – К., 1998. – 18 с.
18. Шепитько В.Ю. Справочник следователя. – К.: ІнЮре, 2001. – 216 с.

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання.
2. З урахуванням увідної № 4 скласти подання, постанову про проведення обшуку у приміщенні Яценка М. М. та протокол обшуку (органом дізнання за дорученням слідчого).

Увідна № 4

Під час розслідування було встановлено, що пограбування громадянина Тарасенка А. О. вчинив громадянин Яценко М. М., що мешкає за адресою: м. Харків, вул. Квітки Основ'яненко, 5, кв. 3. Слідчий склав подання про проведення обшуку у помешканні громадянина Яценка, отримав згоду прокурора і звернувся до Комінтернівського суду з проханнями видати постанову про обшук. Отримавши постанову суду, дав письмове доручення органу дізнання про проведення обшуку.

У результаті обшуку, що проводився 24 січня цього року у присутності Яценка, за адресою підозрюваного у спальній кімнаті, на ліжку був знайдений та вилучений мобільний телефон моделі “NOKIA” – 6233, у шкіряному чохлі, з подряпиною на корпусі довжиною 1,8 см.

Практична робота

1. Розгляд питань згідно з планом заняття.
2. Обговорення подання, постанови про проведення обшуку у приміщенні Яценка М. М. та протоколу обшуку.

Тема 6. Порядок проведення і процесуальне оформлення пред'явлення для впізнання

(2 год.)

План

1. Процесуальний порядок пред'явлення особи для впізнання.
2. Особливості пред'явлення для впізнання предметів і трупа.
3. Процесуальне оформлення пред'явлення для впізнання особи і предметів.
4. Виконання практичних завдань згідно з ввідною.

Мета заняття

Слідчі дії є головним та найбільш поширеним засобом збирання доказів, за допомогою яких встановлюються усі обставини вчиненого злочину (ч. 1 ст. 66 КПК України); направлені на виявлення, фіксацію і перевірку фактичних даних, що мають доказове значення у кримінальній справі. Засвоєння цих питань передбачає вміння дати процесуальну характеристику слідчим діям. Пропонується додержуватися такої послідовності:

- а) підстави для провадження (юридичні і фактичні);
- б) мета провадження слідчої дії;
- в) учасники слідчої дії;
- г) порядок провадження;
- д) процесуальне оформлення результатів проведеної слідчої дії.

Під час занять курсанти повинні засвоїти організацію, порядок проведення і складання протоколу пред'явлення особи і предметів для впізнання.

Література

1. Багаутдинов Ф. Опознание // Законность. – 1999. – № 10. – С. 19-23.
2. Басиста І. В. Становлення пред'явлення для впізнання як самостійна слідча дія (історичні аспекти) // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2003. – № 12. – С. 123-128.
3. Белкин Р. С. Собираение, исследование и оценка доказательств. – М.: Наука, 1966. – 296 с.
4. Белозеров Ю. Н. Производство следственных действий. – М.: МССШМ МВД СССР, 1990. – 64 с.
5. Бритвич Н. Г. Теоретические основы и практика предъявления для опознания. – Харьков, 1968. – 20 с.
6. Гапанович Н. Н. Опознание в судопроизводстве (процессуальные и психологические проблемы). – Мн.: Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1975. – 176 с.
7. Гинзбург А. Я. Опознание в следственной, оперативно-розыскной и экспертной практике. – М., 1996. – 128 с.

8. Головецкий М. О. Тактика узнавания і впізнання на попередньому слідстві. – К., 1999. – 20 с.
9. Лукьянчиков Е. Д. Предъявление для опознания как средство собирания криминалистической информации // Вісник Луганського інституту внутр. справ МВС України. – 1998. – № 1. – С. 137-147.
10. Лук'янчиков Є. Д. Щодо вдосконалення правового регулювання і тактики пред'явлення особи для впізнання // Вісник Одеського інституту ВС. – 1998. – № 3. – С. 43-48.
11. Марченко А. Б. Опознание: соотношение процессуального и оперативно-розыскного методов его осуществления и документального оформления // Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю. – С. 213-216.
12. Петренко В. М. Предъявление для опознания при расследовании преступлений. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1975. – 46 с.
13. Рыжаков А. П. Следственные действия и иные способы собирания доказательств. – М.: Филинь, 1997. – 336 с.
14. Следственные действия: Криминалистические рекомендации. Типовые образцы документов. – М.: Юристъ, 2001. – 501 с.
15. Соловьев А. Б. Следственные действия на первоначальном этапе расследования преступлений. – М.: Б.и., 1995. – 40 с.
16. Удалова Л. Специфіка допиту при пред'явленні для впізнання // Право України. – 2002. – № 9. – С.93-95.
17. Черечукіна Л. В. Процесуальний порядок заяви клопотань і подання скарг про провадження слідчих дій, їх вирішення та оскарження процесуальних рішень. – К., 1998. – 18 с.

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання.
2. Вивчити ввідну № 5.
3. Пред'явити для впізнання підозрюваного Яценка М. М. потерпілому Тарасенку А. О. та мобільний телефон моделі “NOKIA” – 6233, що був вилучений під час обшуку у приміщенні, враховуючи показання потерпілого відносно прикмет злочинця та характерних ознак телефону, що був предметом злочину, і скласти відповідні протоколи.

Увідна № 5

Під час додаткового допиту потерпілий Тарасенко А. О. пояснив, що чоловіка, який його пограбував, раніше ніколи не бачив, але добре запам'ятав і може впізнати за такими прикметами: зріст 173 – 175 см, чорняве довге волосся з проділом посередині голови, на обличчі зліва через усю щоку рубець від поранення довжиною 2-3 см. Крім того, відносно ознак, що є на телефоні пояснив, що на тильній стороні корпусу є подряпина довжиною приблизно 2 см.

Практична робота

1. Розгляд питань згідно з планом заняття.
2. Обговорення відповідних протоколів впізнання особи та предметів потерпілим Тарасенко А. О. і довідки – додатки до протоколу.

Тема 7. Притягнення особи як обвинуваченого.

Допит обвинуваченого

(4 год.)

План

1. Поняття і підстави притягнення особи як обвинуваченого.
2. Процесуальне оформлення притягнення особи як обвинуваченого.
3. Процесуальний порядок пред'явлення обвинувачення. Допит обвинуваченого.
4. Зміна та доповнення обвинувачення.
5. Оскарження рішень слідчого та прокурора про притягнення особи як обвинуваченого.
6. Виконання практичних завдань згідно з ввідною.

Мета занять

Оцінка слідчим зібраних у справі доказів, які можуть бути підставою для складання постанови про притягнення особи як обвинуваченого, його форма та зміст. Юридична оцінка дій обвинуваченого у постанові про притягнення особи як обвинуваченого. Порядок пред'явлення обвинувачення, роз'яснення обвинуваченому сутності обвинувачення і його права на захист за участю захисника. Складання слідчим протоколу допиту обвинуваченого. Заповнення статистичної картки на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення. Зміна і доповнення постанови про притягнення особи як обвинуваченого.

Література

1. Біленчук П. Д. Процесуальні та криміналістичні проблеми дослідження обвинуваченого. – К.: Атіка, 1999. – 352 с.
2. Бубон К. В. Обжалование в суд постановления о привлечении в качестве обвиняемого // Закон и право. – 2002. – № 2. – С. 31-33.
3. Зайцева И. А. Особенности тактики допроса обвиняемого на предварительном следствии при участии адвоката-защитника // Российский следователь. – 2001. – № 8. – С. 3-7.
4. Зорин Г. А. Руководство по тактике допроса. – М.: Юрлитинформ, 2001. – 320 с.
5. Карацев К. М. Тактика допроса обвиняемого. – Орджоникидзе, 1985. – 26 с.
6. Карнеева Л. М. Обеспечение законности привлечения в качестве обвиняемого. – М.: РИО Акад. МВД СССР, 1976. – 67 с.

7. Карнеева Л. М. Предъявление обвинения. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1973. – 58 с.
8. Карнеева Л. М. Привлечение в качестве обвиняемого. – М.: Юрид. лит., 1962. – 94 с.
9. Карнеева Л. М. Привлечение к уголовной ответственности. Законность и обоснованность. – М.: Юрид. лит., 1971. – 136 с.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України.
11. Курашвили Г. К. Изучение следователем личности обвиняемого. – М.: Юрид. лит., 1982. – 96 с.
12. Леви А. А. Особенности предварительного расследования преступления, осуществляемого с участием адвоката. – М.: Юрлитинформ, 2003. – 128 с.
13. Мариупольский Л. А. Привлечение в качестве обвиняемого. – М., 1976. – 76 с.
14. Мікулін В. П. Особливості формулювання обвинувачення про злочини, вчинені в організованих формах // Проблеми оперативно-розшукової діяльності й забезпечення прокурорського нагляду за її законністю. – Луганськ: РВВ ЛІВС, 2000. – С.247-255.
15. Орлова А. Привлечение лица в качестве обвиняемого – центральный этап предварительного расследования // Профессионал. – 1999. – № 1. – С.21-24.
16. Савкин А. В. Методика и тактика доказывания деятельного раскаяния обвиняемого на предварительном следствии и дознании. – М.: ВНИИ МВД РФ, 1996. – 72с.
17. Соловьев А. Б. Использование доказательств при допросе на предварительном следствии. – М.: Юрлитинформ, 2001. – 132 с.
18. Тактические приемы допроса и пределы их использования. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1980. – 56 с.
19. Цветков П. П. Исследование личности обвиняемого (на предварительном следствии и в суде первой инстанции). – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1973. – 152 с.

Заняття № 1

(2 год.)

Процесуальне оформлення притягнення особи як обвинуваченого

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 1-3.
2. З урахуванням увідної № 6 сформулювати обвинувачення у справі та скласти протокол роз'яснення обвинуваченому Яценку М. М. його процесуальних прав, постанову про притягнення як обвинуваченого, протокол про пред'явлення йому обвинувачення.

Увідна № 6

Допитаний як обвинувачений Яценко М. М. у пред'явленому йому обвинуваченні за ч. 3 ст. 186 КК України винним визнав себе частково і показав, що він дійсно 20 січня цього року приблизно о

17 годині знаходився біля магазину “Метро”, розташованого на пр. Гагаріна і звернув увагу на незнайомого чоловіка, який розмовляв по телефону. Коли проходив повз нього, випадково штовхнув по руці, що тримала телефон. Від несподіванки чоловік кинув телефон на землю і він (Яценко) швидко підняв його, але чоловікові не віддав, а побіг від магазину в сторону кар’єру, сподіваючись, що там немає освітлення і його ніхто не наздожене. Вважає себе винним частково, тому що не мав наміру на пограбування і телефоном, що належав гр. Тарасенку А. О., заволодів випадково.

Практична робота

1. Розгляд питань 1–3 згідно з планом заняття.
2. Заслуховування відповідних процесуальних документів.

Заняття № 2

(2 год.)

Допит обвинуваченого

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 3–5.
2. З урахуванням увідної № 6 скласти протокол допиту обвинуваченого Яценка М. М.

Практична робота

1. Розгляд питань 3–5 згідно з планом заняття.
2. Обговорення протоколу допиту обвинуваченого Яценка М. М.

Тема 8. Систематизація матеріалів кримінальної справи.

Закінчення розслідування кримінальної справи.

Складання обвинувального висновку

(4 год.)

План

1. Прийоми та засоби систематизації матеріалів кримінальної справи.
2. Форми закінчення досудового слідства у кримінальній справі.
3. Процесуальне оформлення та дії слідчого щодо ознайомлення потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників з матеріалами справи. Процесуальні документи, що склада-

ються слідчим до й після ознайомлення цих осіб з матеріалами справи, їх форма та зміст.

4. Процесуальне оформлення та дії слідчого щодо ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи. Процесуальне оформлення та дії слідчого щодо ознайомлення потерпілого з матеріалами справи після закінчення досудового слідства.

5. Особливості виконання вимог ст. 218 КПК України після закінчення досудового слідства. Процесуальне оформлення та дії слідчого щодо ознайомлення потерпілого з матеріалами у багатотомній кримінальній справі й з декількома обвинуваченими та захисниками.

6. Сутність та значення обвинувального висновку як форми закінчення досудового слідства.

7. Форма та зміст обвинувального висновку.

8. Додатки до обвинувального висновку.

9. Діяльність прокурора у справі, яка надійшла з обвинувальним висновком.

10. Виконання практичних завдань згідно з ввідною.

Мета занять

Систематизація та оформлення матеріалів кримінальної справи – завершальний етап роботи слідчого над кримінальною справою. При розкритті даного пункту плану необхідно розглянути види систематизації, назвати вимоги до оформлення справи (нумерація сторінок, підшивання справи).

Вивчити дії слідчого щодо оголошення учасникам процесу про закінчення досудового слідства й ознайомлення їх із матеріалами кримінальної справи. Формування матеріалів кримінальної справи, з якою належить ознайомитися учасникам процесу. Форма та зміст повідомлення потерпілому, цивільному позивачу, цивільному відповідачу про закінчення досудового слідства, час і місце ознайомлення з кримінальною справою. Складання протоколу про оголошення відповідному учаснику процесу про закінчення досудового слідства й протоколу про його ознайомлення з матеріалами кримінальної справи. Викладення в протоколі зауважень і клопотань потерпілого та інших учасників процесу про доповнення досудового слідства або закриття кримінальної справи. Строки й порядок розгляду слідчим зауважень і клопотань; складання постанови про відмову (часткову відмову) в задоволенні клопотання учасників процесу. Особливості ознайомлення з матеріалами справи обвинуваченого і його захисника і порядок розв'язання їх клопотань. Складання постанови про визначення строку ознайомлення обвинуваченого і його захисника з матеріалами кримінальної справи.

Студенти повинні вивчити процесуальний порядок закінчення досудового розслідування складання обвинувального висновку та вимоги до форми і змісту обвинувального висновку. Вміти формувати матеріали кримінальної справи, яка направляється до суду з обвинувальним висновком.

Література

1. Васильєва Г. И. Досудебное следствие. – Луганск: РИО ЛИВД МВД Украины, 2001. – 284 с.
2. Панов М. И. Настільна книга слідчого. – К.: Ін Юре, 2003. – 715 с.
3. Предварительное следствие. – М.: БЕК, 1998. – 638 с.
4. Расследование преступлений. – М.: Спарк, 1997. – 378 с.
5. Розенталь М. Я. Справочник следователя. – М., 1994. – 112 с.
6. Руководство для следователей. – М.: Лига Разума, 1997. – 732 с.
7. Руководство по расследованию преступлений. – М.: Норма, 2002. – 754 с.
8. Руководство по расследованию преступлений. – Х.: Консум, 2001. – 608 с.
9. Справочник следователя. – М.: Рос. право, 1992. – 320 с.
10. Теория и практика планирования расследования преступлений / Бирюков В. В., Мельникова О. Б., Шехавцов Р. Н., Попов И. В. – Луганск, 2002. – 89 с.
11. Черечукина Л. В. Процесуальний порядок заяви клопотань і подання скарг про провадження слідчих дій, їх вирішення та оскарження процесуальних рішень. – К., 1998. – 18 с.
12. Шепітько В. Ю. Справочник следователя. – К.: Ін Юре, 2001. – 216 с.
13. Шепітько В. Ю. Довідник слідчого. – К.: Ін Юре, 2001. – 208 с.
14. Быков В. М. Обвинительное заключение по групповому уголовному делу. – Ташкент: ТВШ МВД СССР, 1988. – 35 с.
15. Гончаров И. Д. Обвинительное заключение: значение, структура и содержание // Весы Фемиды. – 2003. – № 2. – С. 31-43.
16. Гришин Ю. А. О структуре обвинительного заключения // Вісник Луганського інституту внутр. справ МВС України. – 1998. – № 4. – С.136–141.
17. Гришин Ю. А. Окончание досудебного следствия с составлением обвинительного заключения: проблемы и пути реформирования. – Луганск: РИО ЛИВД, 1999. – 252 с.
18. Ефимичев С. П. Правовые и организационные вопросы окончания предварительного расследования с обвинительным заключением. – Волгоград: НИиРИО, 1977. – 92 с.
19. Каткова Т. В. Закінчення досудового слідства та складання обвинувального висновку у кримінальній справі. – Х.: Рубікон, 2002. – 96 с.

20. Кримінально-процесуальний кодекс України.
21. Коханов В. А. Обвинительное заключение по уголовному делу. – М.: ВНИИ МВД РФ, 1993. – 64 с.

Заняття № 1

(2 год.)

Закінчення розслідування кримінальної справи

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 1–5.
2. Систематизувати і підшити матеріали кримінальної справи щодо Яценка М. М.
3. З урахуванням увідної № 7 скласти протокол оголошення потерпілому Тарасенку А. О. про закінчення розслідування та ознайомлення з матеріалами кримінальної справи.
4. Скласти протоколи оголошення обвинуваченому Яценку М. М. про закінчення досудового слідства і пред'явлення йому матеріалів кримінальної справи.

Увідна № 7

Під час розслідування вина Яценко М. М. в інкримінованому йому злочині, передбаченому ч. 3 ст. 186 КК України, уповні доведена і підтверджується зібраними доказами:

1. Показаннями потерпілого Тарасенка А. О., який, будучи допитаним, показав, що 20 січня цього року о 17 год. він розмовляв зі своєю дружиною по мобільному телефону “Nokia” і стояв біля магазину “Метро”. Повз нього проходив незнайомий чоловік, який раптово штовхнув його у груди, вирвав з правої руки телефон і дуже швидко побіг з телефоном у сторону кар'єру, де було темно. Переслідувати злочинця побоявся, але добре запам'ятав і може впізнати.

2. Показаннями свідків Сидоренка О. А. та Грибова В. М., які показали, що бачили як 21 січня цього року приблизно о 17 год. гр. Яценко, якого вони знають як свого сусіда, штовхнув гр. Тарасенка, вирвав у нього з рук мобільний телефон і втік.

3. Протоколом впізнання, відповідно до якого потерпілий Тарасенко А. О. прямо вказав на гр. Яценка як на чоловіка, що 20 січня цього року біля магазину “Метро” відібрав у нього мобільний телефон “Nokia”, після чого втік.

4. Протоколами очних ставок свідків Сидоренка О. А., Грибова В. М., потерпілого Тарасенка А. О. з обвинуваченим Ясен-

ком М. М., які підтвердили свої показання відносно злочинних дій Яценка.

5. Протоколом обшуку у приміщенні гр. Яценка М. М., під час якого в кімнаті був знайдений і вилучений мобільний телефон марки “Nokia” модель 6233 у чорному шкіряному чохлі.

6. Протоколом впізнання, під час якого потерпілий Тарасенко А. О. вказав на телефон “Nokia” модель 6233, вилучений у результаті обшуку у Яценка, як на той, що належить йому і був викрадений 20 січня цього року біля магазину “Метро”.

7. Протоколом відтворення обстановки і обставин події з обвинуваченим Яценком М. М., під час якого він відтворив свої показання і показав, де саме стояв потерпілий, коли він (Яценко) його штовхнув і відібрав телефон.

Як обтяжуючі обставини вчиненого злочину слідством встановлено, що обвинувачений Яценко М. М. за місцем проживання характеризується негативно, зловживає спиртними напоями, не працює, місяць, як звільнився з місць позбавлення волі, але належних висновків для себе не зробив.

Пом’якшуючих обставин слідством не встановлено.

Практична робота

1. Розгляд питань 1–5 згідно з планом заняття.
2. Обговорення протоколів ознайомлення учасників процесу з матеріалами кримінальної справи.

Заняття № 2

(2 год.)

Закінчення досудового слідства складанням обвинувального висновку

Завдання для самопідготовки

1. Згідно з планом заняття підготувати відповіді на питання 5–9.
2. Обміркувати згідно з встановленою і передбаченою кримінальним процесом формою складання обвинувального висновку загальний вигляд цього документу у розслідуваній кримінальній справі.
3. З урахуванням увідної № 7 скласти проект обвинувального висновку у кримінальній справі щодо Яценка М. М.

Практична робота

1. Розгляд питань 5–9 згідно з планом заняття.

2. Обговорити докази, які підтверджують висновки слідчого у кримінальній справі.
3. Заслуховування остаточного варіанту обвинувального висновку.

Примітка

На залік студент зобов'язаний надати комплект підшитих процесуальних документів, складених від свого імені під час практичних та самостійних занять.

1. Постанова про порушення кримінальної справи і прийняття її до свого провадження.
2. Постанова про визнання особи потерпілою.
3. Протокол допиту потерпілого.
4. Позовна заява потерпілого.
5. Постанова про визнання особи цивільним позивачем.
6. Протокол затримання підозрюваного.
7. Подання до суду про проведення обшуку.
8. Постанова суду про проведення обшуку.
9. Протокол обшуку.
10. Подання до суду про обрання запобіжного заходу – взяття під варту.
11. Постанова суду про обрання запобіжного заходу – взяття під варту.
12. Протокол пред'явлення особи для впізнання.
13. Протокол пред'явлення предметів для впізнання.
14. Постанова про притягнення особи як обвинуваченого.
15. Протокол роз'яснення прав, суті пред'явленого обвинувачення та вручення копії постанови про притягнення особи як обвинуваченого.
16. Протокол допиту обвинуваченого.
17. Протокол оголошення потерпілому Тарасенку А. О. про закінчення розслідування та ознайомлення з матеріалами кримінальної справи.
18. Протокол оголошення обвинуваченому Яценку М. М. про закінчення досудового слідства і пред'явлення йому матеріалів кримінальної справи.
19. Обвинувальний висновок.

Навчальне видання

СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Методичні рекомендації до практичних занять

*Лещукова Ірина Володимирівна,
Борозняк Тетяна Григорівна,
Телегеєнко Олена Миколаївна*

Редактор М. М. Власюк
Комп'ютерна верстка С. В. Гончарук

Підп. до друку 12.12.2008. Формат 60x84 ¹/₁₆. Друк трафарет. Папір офсет. Ум. друк. арк.
1,4. Обл.-вид. арк. 1,06. Наклад 300 прим. Зам. № 41

Видавництво
Харківського національного університету внутрішніх справ
61080, Харків, пр-т 50-річчя СРСР, 27

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції № 3087,
серія ДК від 22.01.2008 р.